

5. Alena a Jan si pronajali sál, aby uspořádali hostinu na oslavu výročí své svatby. Jejich pozvání už přijalo padesát hostů. Pro tento počet se bude účtovat 8000 Kč za jídlo a 2000 Kč za pití. Orchester bude stát 6000 Kč za večer a hala 4000 Kč. Alena a Jan uvažují o tom, že pozvou dalších 10 lidí. O kolik zvýší tyto další hosté náklady na jejich hostinu?

6. Autem najedete ročně 5000 km a benzín kupujete za 35 Kč/litr. Kromě rozdílů v nákladech na roční provoz je vám lhotejně, budete-li řídit škodovku starou 10 let (2000 Kč/rok, 9 litrů na 100 km), nebo 10 let starého fiata (4000 Kč/rok, 4 litry na 100 km).

Kterým autem budete jezdit?

7. Petr a Jan žijí v Plzni. Ve 2 hodiny odpoledne jde Petr do místního předprodeje a koupí si na ten večer za 300 Kč lístek na hokej v Praze. Jan hodlá jít na stejný zápas, ale nekoupí si lístek předem, protože ze zkušenosti ví, že je vždycky možné koupit stejné dobré místo v hale. Ve 4 hodiny odpoledne nečekaně začne prudká sněhová bouře, která zamýšlenou cestu do Prahy podstatně zkomplikuje. Mají-li Petr a Jan stejné preference a jsou-li racionální, je pravděpodobné, že by jeden z nich jel na zápas spíše než druhý? Jestliže ano, řekněte který a proč. Jestliže ne, vysvětlte proč ne.

8. Skupina zájemců si pronajala autobus na exotickou cestu do Nového Strašecí. Řidiči zaplatí 1000 Kč, za nájem autobusu 5000 Kč a poplatky za použití dálnice činí 750 Kč. Peníze určené řidiči jsou nevratné, ale autobus se dá odříci týden dopředu za stornovací poplatek 500 Kč. Stojí-li jedna jízdenka 180 Kč, kolik lidí se musí přihlásit, aby nebylo nutno výlet zrušit?

5.2 Užitek

Schopnost výrobku nebo služby uspokojovat nějakou potřebu představuje z pohledu spotřebitele subjektivní pocit uspokojení, který mu plyne ze spotřeby výrobku nebo služby. Tuto schopnost označujeme jako **užitek**. Pro spotřebu zboží nebo služby se spotřebitel rozhodne na základě tohoto (očekávaného) subjektivního pocitu, tedy na základě užitku a na základě rozpočtového omezení, kterým je limitován (množství peněz, které má k dispozici). Užitek také označujeme cizím slovem Utility a z něj pocházejícím symbolem **U**.

Nejjednodušší způsob měření užitku představuje jeho vyjádření v penězích. Znamená to, že užitek měříme jako množství peněz, které bychom byli ochotni oběto-

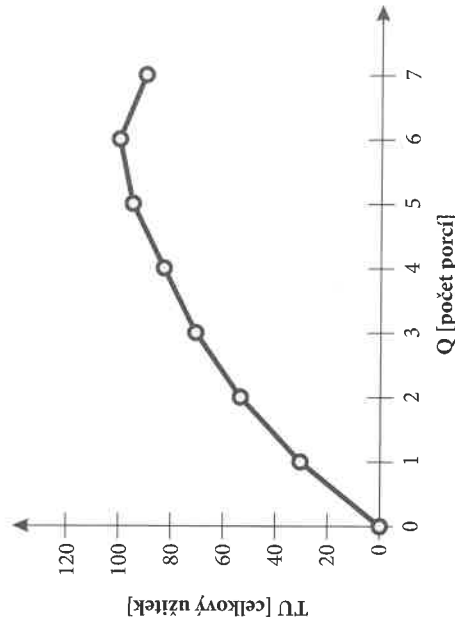
vat, abychom zboží nebo službu získali, nebo množství peněz, za které bychom byli ochotni zboží nebo služby se vzdát.

Je nezbytné rozlišovat celkový užitek (Total utility - TU) a mezní užitek (Marginal utility - MU)(McConnell & Brue, 199, str. 426).

Platí, že do určitého bodu s rostoucím uspokojením celkový užitek roste, avšak s každou další spotřebovanou jednotkou se růst zpomaluje. Kdyby přestal užitek růst, racionálně se chovající spotřebitel by přestal statek spotřebovávat. Jestliže se růst celkového užitku zpomaluje, znamená to, že mezní užitek klesá (**zákon klesajícího mezního užitku**).

Příklad 5.2.1

Karel má rád zmrzlinu a své uspokojení z konzumace zmrzliny zakreslil do následujícího grafu. Na grafu i v tabulce vidíme, že maxima celkového užitku Karel dosahuje při šesté porci zmrzliny (užitek v našem příkladu měříme v Kč).

Počet porcí zmrzliny Q	Celkový užitek TU
0	0
1	32
2	55
3	72
4	86
5	95
6	100
7	90

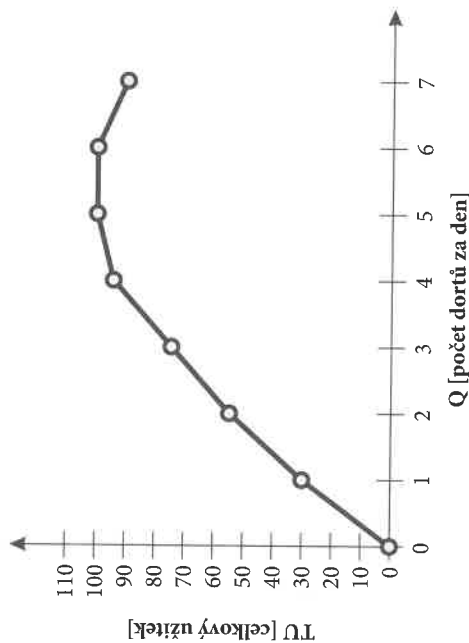
Příklady k řešení:

1. Tereza jí ráda dorty. V tabulce jsou údaje o počtu dortů (Q) a celkovém užítku z jejich konzumace (TU).

Q	TU
0	0
1	28
2	55
3	76
4	93
5	97
6	100
7	93

Na základě údajů v tabulce vypočítejte mezní užitek pro všechna spotřebovávaná množství a určete, od kterého dortu v tomto případě platí zákon klesajícího mezního užítku.

2. Máte graf zobrazující celkový užitek spotřebitele, který konzumuje dorty:

S využitím grafu odpovězte na následující otázky:

1. Jaký je celkový užitek spotřebitele, jestliže sní 3 dorty za den?
2. Kdy dosahuje spotřebitel maximálního celkového užítku?
3. Jaký je mezní užitek z konzumace čtvrtého dortu?
4. Od kdy platí zákon klesajícího mezního užítku?

3. Václav poslouchá vážnou hudbu. V tabulce jsou údaje o tom, jaký má z posluchu užitek.

Počet skladeb Q	Celkový užitek TU	Mezní užitek MU
0	0	
1	100	70
2		
3	225	
4	250	
5		

Na základě údajů v tabulce odpovězte na následující otázky:

1. Jaký je Václavův celkový užitek z posluchu dvou skladeb?
2. Jaký užitek Václavovi plyne z posluchu třetí skladby?
3. Jaký má mezní užitek z posluchu čtvrté skladby?
4. Jaký má Václav užitek z posluchu pěti skladeb?

4. V tabulce máte údaje o mezním užítku zboží A a B.

Počet kusů	Mezní užitek zboží A	Mezní užitek zboží B
1	25	30
2	22	24
3	14	22
4	9	11

Odpovězte na následující otázky:

1. Na které ze zboží A a B se vztahuje zákon klesajícího mezního užítku?
2. Uvažujme, že zboží A stojí 10 Kč a zboží B stojí 30 Kč. Jestliže se spotřebitel rozhoduje racionálně, kolik kusů zboží A a B si koupí?
3. Jak se spotřebitelův výběr změní, jestliže zboží A bude stát 15 Kč a zboží B 40 Kč?
5. Cena zboží A je 150 Kč, cena zboží B je 100 Kč. MU_B je 3000 Kč. Spotřebitel maximalizuje užitek z nákupu zboží A a B. Jaký musí být MU_A ?